

EstBatLIFE projekt/EstBatLIFE project
„Tiigilendlase (*Myotis dasycneme*) elupaikade parandamine Eestis“
(„Improving the Pond Bat (*Myotis dasycneme*) habitats in Estonia“)

Projekti tegevus C3/Project action C3
„Talvituspaikade käikude puhastamine, osaline sulgemine ja talgud“
(„Cleaning and filling the cave systems and organising volunteer camps“)

Tulemused/Deliverables
„Prügikoristustalgute aruanne“
(„Report on removed waste“)

Koostas: EstBatLIFE projektijuht Lauri Klein

Tallinn, 2020

Mis: Prügikoristustalgud ja muud EstBatLIFE projektis korraldatud talgud. Kokku 8 talgulaagrit, sh 6 ühepäevast prügikoristuslaagrit, üks ühepäevane illegaalse kaevise sulgemise laager ja üks kolmepäevane nahkhiirte varjekastide ehitamise laager.

Kus: Prügikoristustalgud projektialadel: Harku vallas, Väänas (Humalas); Saue vallas, Vääna-Postil ja Jõelähtme vallas, Ülgasel. Nahkhiirte varjekastide ehitamine Soomaal.

Kes: Prügikoristustalgutel vabatahtlikud talgulised, kokku vähemalt 55 inimest: BTA Kindlustuse Eesti kontori töötajad (17 inimest), Ülgase külaseltsi liikmed ja kohalikud elanikud (15 inimest), Humala küla kohalikud elanikud ja Tölinõmme loodusseltsi liikmed (5 inimest), Vääna-Posti maaomanikud (6 inimest), EstBatLIFE projekti juhtrühma liikmed (7 inimest), Eestimaa Looduse Fondi (edaspidi ELF) talgujuht, ELF nahkhiirte eksperdid ja ELF EstBatLIFE projektijuht. Kaevise sulgemise talgutel ELF talgujuht, ELF nahkhiirte ekspert ja ELF EstBatLIFE projektijuht ning kaks inimest Tölinõmme loodusseltsist ja üks Keskkonnaagentuurist. Nahkhiirte varjekastide ehitamise talgutel vabatahtlikud erinevatest asutustest ja organisatsioonidest, Soomaa kohalikud elanikud, ELF talgujuht, kaks nahkhiireksperti, ELF EstBatLIFE projektijuht.

Millal: Prügikoristus Vääna-Postil 18. oktoobril 2018 (20 talgulist); kaevise sulgemise talgud Vääna-Postil 18. oktoobril 2018 (6 talgulist); prügikoristus Ülgasel 27. aprillil 2019 (20 talgulist); prügikoristus Vääna-Postil 5. mail 2019 (23 talgulist); prügikoristus Vääna-Postil 2. juunil 2019 (20 talgulist); prügikoristus Humalas 8. oktoobril 2019 (15 talgulist); prügikoristus Vääna-Postil 19. oktoobril 2019 (25 talgulist); nahkhiirte varjekastide ehitamise talgud Karuskosel, Soomaal 3.-5.07.2020 (16 talgulist).

Miks: Prügikoristus toimus kolmel projektialal, mis on nahkhiirte olulised talvituspaigad, jääkreostuse vähendamiseks eesmärgiga taastada nahkhiirte talvituspaikade sissepääsude ümbruse parvlemis- ja toitumisalal pool-looduslikku/looduslikku ilmet. Kaevise sulgemine toimus 2018. aasta jaanuaris Vääna-Posti nahkhiirte püsieluupaigas kaitsealuste talvituskäikude vahele illegaalselt rajatud ühenduskaevisega tekitatud tuuletõmbuse kaotamiseks ja talvituskäikudes endise nahkhiirtele sobiva stabiilse kliima taastamiseks. Nahkhiirte varjekastide ehitus toimus inimeste teadlikkuse tõstmiseks ja varjekastide paigaldamiseks üle Eesti (talgulised said varjekastid paigaldamiseks kaasa ja võtsid kohustuse neid seirata ning anda ELF-ile teada kui nahkhiired varjekaste kasutavad).

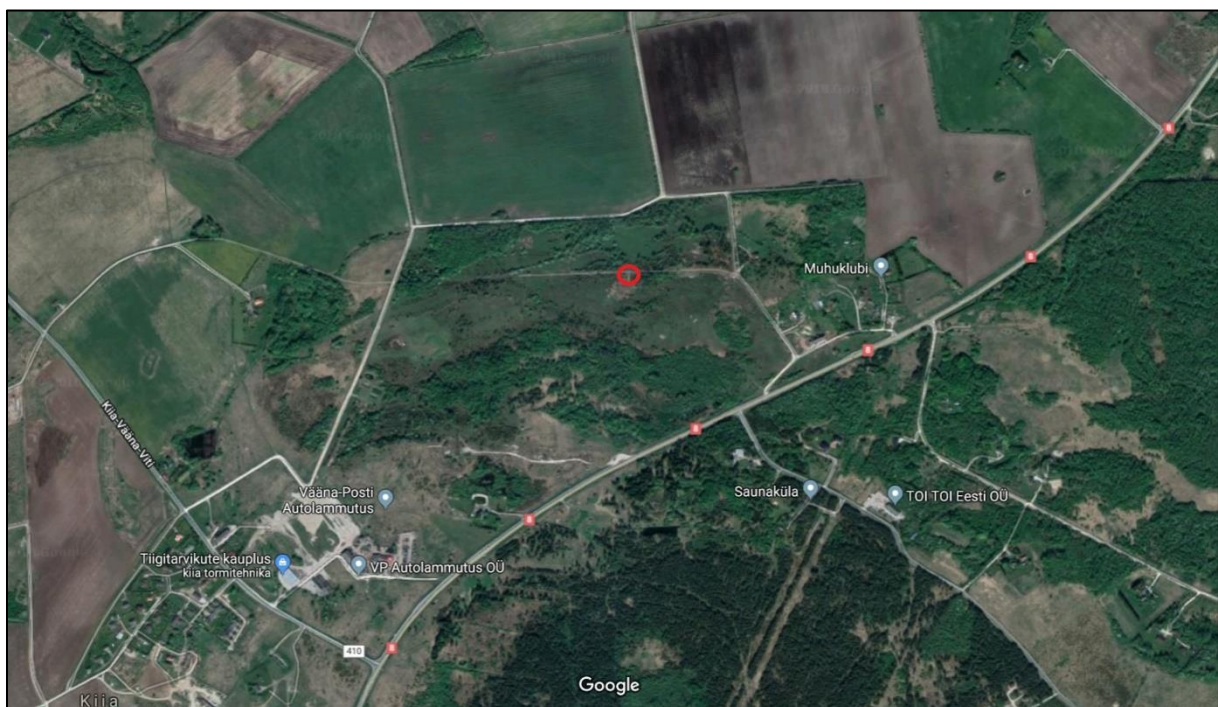
Kogused: Vääna-Postil kogutud ja prügilasse veetud ca 45m³ prügi kaaluga ca 20 tonni; Humalas kogutud ja prügilasse veetud ca 15m³ prügi kaaluga ca 2,5 tonni; Ülgasel kogutud prügi kogus ei ole täpselt teada, kuna selle prügilasse vedamisega tegeles Jõelähtme vald. Soomaal valmistati ca 20 nahkhiirte varjekasti.

Sisukokkuvõtte talgute kaupa kronoloogilises järjestuses:

1. Prügikoristustalgud Vääna-Postil 18.10.2018

ELF pakub juba aastaid võimalust asutustel aidata vabatahtlikult kaasa keskkonna- ja looduskaitse iseloomuga tegevustes talgute korras. Soov talgutööl osalemiseks tuleb enamasti huvilistelt endilt, sh erinevatelt asutustelt eesmärgiga teha midagi kasulikku kogu oma kollektiiviga koos. Sellise talgutöö võimalust kasutasidki juba mitmendat korda BTA Kindlustuse Eesti kontori töötajad, kes soovisid seekord teha talgutööd kas Harju- või Raplamaal. Pärast konsulteerimist Keskkonnaameti (kontaktisik Sander Laherand) ja Saue vallavalitsusega (kontaktisik Katrina Utsar) pakuti neile välja prügikoristustalgud Vääna-Postil. Prügikoristus on ühe vajaliku tegevusena kirjas ka ELF-i poolt juhitava ja Eesti tiigilendlaste kaitseks ellu kutsutud LIFE projekti – EstBatLIFE kirjelduses. Nii jõutigi ühise planeerimisena selleni, et talgud korraldatakse just prügikoristusena ja eelnevalt 29.09.2018 tehtud olukorra hindamine Vääna-Posti PEP-is kinnitas prügi koristamise vajadust ka EstBatLIFE projekti alal, ennekõike just Ventsla maaüksusel. Talgulistega sai kokku lepitud et talgupäevaks saab neljapäev 18.10.2018.

ELF talgujuht Jaanus Libek suhtles maaomanikuga, BTA Kindlustuse töötajatega ja organiseeris talguvarustuse ning toitlustuse. EstBatLIFE projekti juht Lauri Klein võttis võrdlevad pakkumised prügiveofirmadelt, suhtles sobivaima pakkujaga ja organiseeris 18.10.2018 hommikul kella 12.00ks Vääna-Posti püselupaigale, Ventsla maaüksusele 10 m³ prügikonteineri.

Foto 1. Prügikoristustalgute keskpunktiks oleva prügikonteineri asukoht Vääna-Posti PEP-i sihtkaitsevööndis, Ventsla maaüksusel (ortofotol toodud punase ringina).

Kuna talgud olid kavandatud PEP-i sihtkaitsevööndis, siis pärast esmast konsulteerimist Keskkonnaameti Põhja regiooni kaitsekorralduse spetsialisti Monika Laurits-Arroga, informeeris Lauri Klein Keskkonnaametit kavandatavatest talgutest ja sai 16.10.2018 Keskkonnaametilt töödeks ka nõusoleku, mille oli allkirjastanud Põhja regiooni looduskaitse juhtivspetsialist Maret Vildak. Talgupäeval kogunesid talgulised Hüüru Trahteri juures ja sealt sõideti ühiselt edasi talgupaika. Enne töödega alustamist jagas talgujuht välja töökindad ja ämbrid ning tegi lühikese tehnilise sissejuhatuse ning EstBatLIFE projektijuht tegi talgulistele lühitutvustuse PEP-ist, selle kaitsekorrast ning sellest, miks on talgutegevus vajalik. Veidi hiljem, lõunasöögi ajaks liitus talgulistega ka ELF-i nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar, kes tutvustas Väana-Posti nahkhiirtefaunat ja rääkis nende kaitsest ka laiemalt, sh EstBatLIFE projektis kavandatust. Prügi, mida koristati oli enamuses juba paljuski taimestikuga läbi kasvanud ja üksikud kuupäevadega olmeprügi pakendid viitasid sellele, et prügi oli alale toodud 10 kuni 15 ja ilmselt enamgi aastat tagasi. Konteinerisse koguti alal laiali vedelenud segaolme- ja segatööstusprügi ning 10 m³ konteiner sai kuhjaga täis. Prügivedu korraldas firma Prügiekspress OÜ ja prügi, mis jõudis Tallinna Jäätmete Taaskasutuskesku-sesse Jõelähtmel kaalus kokku enam kui 5 tonni ning utiliseerimine maksis ca 400 ja vedu ca 200 EUR.

Foto 2. Prügikoristustalgute ala enne prügikoristuse algust. Foto tehtud 29.09.2018, paremal ülal on näha pinnastee, kus paiknes talgute ajal konteiner. Foto: Lauri Klein.

Foto 3. Prügikonteiner prügikoristusala servas talgute algaasis. Foto: Lauri Klein.

Foto 4. Täidetud prügikonteineri äravedu. Foto: Lauri Klein.

Foto 5. Osa talgutega koristatud alast. Kohati oli prügi mattunud sügavale maapinda ja seepärast jäid pärast koristust suured taimedeta laigud. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 6. Talgute lõpufaas. Esiplaanil on alalt kokku kogutud vanad auto- ja traktorirehvid. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 7. ELF nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar andmas talgulistele ülevaadet Vääna-Posti PEP-i nahkhiirtest ja EstBatLIFE projektist. Foto: Lauri Klein.

Foto 8. Prügikoristustalgulised Vääna-Posti projektialal pärast talguid. Foto: Lauri Lutsar.

2. Illegaalse kaevise sulgemise talgud Vääna-Postil 18.10.2018

2018. aasta 21. kuni 29. jaanuari vahelisel perioodil kaevas keegi illegaalselt Vääna-Posti püsielupaiga (PEP) kahe maa-aluse käigu vahele ühenduse. Illegaalne oli see tegevus seetõttu, et Vääna-Posti PEP-i kaitse-eeskirja § 5 lg 2 kohaselt on keelatud inimeste viibimine blindaažides ja maa-alustes käikudes 1. septembrist 30. aprillini. Kaevise leidis nahkhiirte ekspert Lauri Lutsar, kes teavitas sellest koheselt ka Keskkonnainspektsiooni, aga kuna polnud teada kes kaevise tegi, ei saanud inspektsioon ka menetlust algatada, sest süüdlane, kellele kahjunõue esitada ei olnud teada. Kaevise asukoht on toodud Fotol 9.

Foto 9. Vääna-Posti illegaalse kaevise sulgemise talgute asukoht (ortofotol toodud punase ringina).

Kaevise olemasolu muutis Vääna-Posti PEP-i maa-alustes käikudes nahkhiirte talvitustingimusi oluliselt halvemaks, sest avas tunneli 2 varem suletud olnud lõpuosa ja tekitas sinna tuuletõmbuse. Just selles tunneli lõpuosas talvitas suur hulk nahkhiiri, sh tiigilendlasi. Oli selge, et käesoleva aasta talvitusperioodiks on oht, et selles tunneli osas ei ole temperatuur talvitamiseks sobiv ja stabiilne ning seal võivad hakata nahkhiired külmuma. Kuna kaevis ei olnud väga suur ja välja kaevatud materjal ei olnud ära veetud, siis piisas hinnanguliselt umbes viiest inimesest, et selle kaevise saaks käsitsi ladudes uuesti sulgeda.

Arvestades seda, et talguid planeeriti ajal, mil osa nahkhiiri on juba käikudes talvitamas ja mil maa-alustes käikudes viibimine on juba keelatud, valiti talgutel osalema sellised inimesed, kes

oskavad teha töid vaikselt ja nahkhiiri võimalikult vähe häirides. Keskkonnaametilt saadi talgutöödeks ka luba, kuna need tööd olid kaitsekorralduslikus mõttes vajalikud ning kaitseala kaitse-eeskiri selliste tööde tegemist ka lubab.

Enne kaevisse sulgemisega alustamist tuli eeltööna paigaldada lähimasse püstšahti nõõrredel ja kõied, kuna sulgemistöid tuli teha kahelt poolt ja need talgulised, kes tegelesid sulgemisega käigust nr 2, said pärast välja vaid lähimast ca 10m kõrgusest šahtist üles ronides. Talgulised varustati kiivrite, pea- ja taskulampide, töökindaste, ämbrite ja sobiva riietusega. Ava, mida sulgema asuti oli umbes 1,5m läbimõõdus ja paiknes poolviltu käigu nr 1 suudmealalt käigu nr 2 lõpuossa. Kaevisse sulgemiseks tõsteti kõigepealt käigu nr 2 lõpuosast välja ca 2 m³ kive ja pinnast. Siis paigaldati läbi kaevisse spetsiaalne kaablikõri, et hiljem oleks võimalik lihtsamalt projekti EstBatLIFE raames planeeritud elektritoidet vajavaid tegevusi rakendada (elektroniline valvesüsteem ja looduskaamera). Siis laoti käikude vahele suurematest kividest tugimüür ning kaeti see käigu 1 poolt kivide ning pinnasega ja toestati lisaks käigu nr 2 poolt kividega. Kogu tegevus võttis kuuel inimesel aega kokku neli tundi. Käigu nr 1 suudme poolt ei ole kaevisest enam mingit jälge ja see kes ei tea, et seal kaevis oli ei oska seda sealt ka enam otsidagi. Lisaks oli käigus nr 2 toimetanud talgulistele selgelt tunda kuidas temperatuuriolud käigus muutusid stabiilsemaks, ei olnud enam tuuletõmmet ega liigset külma.

Foto 10. Illegaalne kaevis, nagu see oli siis kui see jaanuari lõpus avastati. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 11. Kaevises seisukord vahetult enne talguid. Foto: Lauri Klein.

Foto 12. Kaevises talgulised vahetult enne talguid. Foto: Lauri Klein.

Foto 13. Kaevisel talgulised siis kui pool talgutöödest oli tehtud, kivid ja pinnas olid käigust nr 2 tõstetud üles käiku nr 1. Foto: Lauri Klein.

Foto 14. Kaevisel sissepääs käigu nr 1 pool enne kinni ajamist, taustal talguvarustus, kaablikõri ja LIFE-programmi ning Natura 2000 lipp. Foto: Lauri Klein.

Foto 15. Kaevise sissepääsu asukoht käigu nr 1 poolt pärast kinni ajamist, aga enne kaablikõri lõikamist ja peitmist. Foto: Lauri Klein.

Foto 16. Vaade endisele kaevisele käigu 2 poolt pärast kinni ajamist. Foto: Lauri Lutsar.

Foto 17. ELF-i talgujuht Kadri Aller väljumas käigust 2 läbi püstšahti. Foto: Lauri Lutsar.

3. Prügikoristustalgud Ülgasel 27.04.2019

Ülgase nahkhiirte talvituspaik asub endises fosforiidikaevanduses ja selle sissepääsuavad paikaldas Ülgase looduskaitsealal. Sissepääsuavade ümbruses ja paikalda peasel alal leidub mitmel pool prügistatud kohti. Prügi koristati alalt mis hõlmas kõigi talvituspaiga sissepääsude ümbrust ja ka käigustiku pealset platood. Koristustööd toimusid koostöös Ülgase külaseltsiga, kes oli organiseerinud ka transpordi prügi kokku vedamiseks ja leppinud kokku Jõelähtme vallavalitsusega, et prügiveo korraldab vald. Talgulisi oli kokku 20.

Talgupäev algas Ülgase külaplatsil, mis jääb nahkhiirte talvituspaiga vahetusse lähedusse. ELF-i nahkhiireekspertid rääkisid talgulistele sissejuhatuseks nahkhiirtest ja tegid ka ülevaate Ülgase looduskaitseala kaitse-eeskirjadest. Räägiti ka sellest, miks on vaja prügi nahkhiirte talvituspaigast koristada, et maastik säiliks võimalikult looduslikuna ja ei muutuks nahkhiirte ohtlikuks. Seejärel jaguneti väiksematesse rühmadesse ja mindi varem välja selgitatud rohkema prügiga kohtadesse prügi kokku korjama. Pärast prügikoristust koguneti taas külaplatsile ja söödi talgusuppi ning tehti grupipilt (vt foto 18). Päev lõppes huvilistele väikese retkega Ülgase nahkhiirte talvituspaika, mille viis läbi ELF-i nahkhiirekspert järgides kõiki ettevaatusabinõusid, mis tulenesid kaitse-eeskirjast ja ka liikumisest endises kaevanduses.

Foto 18. Talgulised Ülgase külaplatsil asuva infotahvli juures. Foto: Lauri Klein.

4. Prügikoristustalgud Vääna-Postil 5.05.2019

Vääna-Posti PEP-is koristati prügi EstBatLIFE raames juba teistkordselt. Seekord olid aga talgutele kutsutud nii maaomanikud kui ka projekti juhtrühma liikmed, kokku 23 talgulist. Nagu tavapäraseks saanud tutvuti enne talgutöödega alustamist üksteisega ja ELF-i talgujuht tutvustas talgute praktilist poolt (vt foto 19).

Seekord lõi talgutel kaasa ka Vääna-Posti PEP-i maid oma lihavesi karjamaana kasutatav kohalik talunik, kes alal maid rendib ning karjatamisega maastikke kinni kasvamast hoiab. Tema poolt oli talgulistele abiks rasketehnika, ekskavaator jms masinad (vt foto 20). Prügi koristamine alalt oli ka osaliselt tema huvides, sest lisaks sellele, et ala sai koristamise tulemusena taas loodusliku ilme, ei saanud tema kariloomad enam alal laiali paiknevat prügi sisse süüa ja ennast seeläbi kahjustada. Kariloomade pidamine alal on üks PEP-i kaitsekorralduslikest meetmetest ja vajalik ka nahkhiirtele sobiva elukeskkonna tagamiseks.

Maade rentnik oli prügikoristuseks masinatega ka ettevalmistusi teinud, murukamara alla kasvanud prügi kihti ekskavaatoriga välja koorinud. Sedasi oli talgulistel lihtsam prügi ämbritega konteinerisse kokku tassida (vt foto 21).

Kokku koguti talgupäeval umbes 5 tonni (ca 10 m³) pinnasega läbi kasvanud prügi (vt foto 22).

Foto 19. ELF-i talgujuht Kadri andmas talgulistele praktilisi juhtnööre. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 20. ELF-i talgulised prügikoristusel abiks olnud ekskavaatori juures. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 21. Prügikoristuse lihtsustamiseks oli kohati pinnasesse kasvanud prügi eelnevalt välja kooritud ja seda sai ämbritega konteinerisse kokku vedada. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 22. Prügifirma RagnSells 10 kuupmeetrine konteiner korjati ääreni prügi täis ja seejuures sorteeriti vanad eterniidi jäägid ning rehvid muust prügist eraldi. Foto: Lauri Klein.

5. Prügikoristustalgud Väana-Postil 2.06.2019

Väana-Posti PEP-is koristati seekord prügi EstBatLIFE raames kolmandat korda. Seekord oli talgulisi kokku 20. Tavapäraselt tutvuti enne talgutöödega alustamist üksteisega ja ELF-i talgujuhgid tutvustasid talgute praktilist poolt (vt foto 23).

Seekord olid talgulised vabatahtlikud, kes olid registreerunud talgutele ELF-i talgute veebilehe kaudu. Prügi koristamisel oli taas abiks kohalik talunik oma tehnikaga, aga abiks oli ka EstBatLIFE projekti välitööauto (vt fotod 24 ja 25). Prügi koguti taas 10 kuupmeetrise mahuga konteinerisse ja selle äraveoga tegeles firma Prügiekspress OÜ (vt foto 26). Kokku koguti prügi 10 m³, kaaluga umbes 5 tonni. Ka seekord sorteeriti eraldi vanad rehvid, eterniit ja suuremad metallijätmed.

Foto 23. ELF-i talgujuhüid andmas talgulistele praktilisi juhthööre. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 24. ELF-i talgulised prügikoristusel abiks olnud tehnikaga. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 25. Talgutöödel kasutati ka EstBatLIFE projekti maastikuvõimekusega välitööautot, mis oli suureks abiks. Foto: Kirke Raidmets.

Foto 26. Prügiekspress OÜ 10 kuupmeetiline konteiner sai kuhjaga täis. Foto: Kirke Raidmets.

6. Prügikoristustalgud Väänas (Humalas) 8.10.2019

Prügikoristamine Vääna (Humala) nahkhiirte talvituspaigas toimus ettevõtte BTA Kindlustus Eesti kontori töötajate, Kaitseliidu, Riigikaitse Rügemendi ja Humala küla elanike ning Tõlinõmme loodusseltsi koostöona. Kokku osales seekord talgutel 15 inimest. Lisaks tavapärasele tööle – talvituspaiga sissepääsude ja ligipääsuteede ümbruse koristamisele sinna ebaseaduslikult maha pandud prügist, koristati seekord prügi ka püstšahtidest. Kaitseliit ja Tõlinõmme loodusselts aitasid omalt poolt seekord tehnikaga – Kaitseliit tõstekraanaga varustatud veokiga, Riigikaitse Rügement ATV-ga ja Tõlinõmme loodusselts maasturiga. Lisaks oli kasutusel ka EstBatLIFE projekti välitööauto. Kuna püstšahtid asuvad laial alal, siis jagunesid talgulised gruppidesse nii, et kaks gruppi asusid koristama prügi püstšahtidest koos Kaitseliidu tõstukveoki ja Riigikaitse Rügemendi ATV-ga ning üks grupp liikus alal ringi ja vedas maasturite kärudega prügi kokku. Prügi koguti Prügieksspress OÜ konteinerisse ja see firma tegeles prügi äraveo ja ladustamisega. Kokku koguti prügi 15m³ konteinerisse, mis sai peaaegu täis, aga et seekord ei olnud prügi pinnasega segamini vaid pigem mahukad suurjäätmed, kaalus prügi kokku ca 2,5 tonni.

Foto 27. Talgulised Humalas, Vääna maastikukaitsealal, lõunapausil. Foto: Lauri Klein.

Foto 28. Humala talgulised pärast tööpäeva, täidetud prügikonteineril. Foto: Talguline.

7. Prügikoristustalgud Väana-Postil 19.10.2019

Väana-Posti PEP-is koristati seekord prügi EstBatLIFE raames neljandat korda. Seekord oli talgulisi kokku 25 (vt foto 29). Talgulised olid vabatahtlikud, kes olid registreerunud ELF-i talgute veebilehe kaudu. Prügi koristamisel oli taas abiks kohalik talunik oma tehnikaga, aga abiks oli ka EstBatLIFE projekti välitööauto. Prügi koguti seekord 15 kuupmeetrisse mahuga konteinerisse ja selle äraveoga tegeles firma Prügiekspress OÜ. Kokku koguti prügi kaaluga umbes 5 tonni. Ka seekord sorteeriti eraldi vanad rehvid, eterniit ja suuremad metallijätmed.

Foto 29. Vääna-Posti IV talgu talgulised prügikoristusosalal EstBatLIFE välitööauto taustal. Foto: Kirke Raidmets.

8. Nahkhiirte varjekastide ehitamise talgud Karuskosel, Soomaal 3.-5.07.2020

Seoses sellega, et kuigi EstBatLIFE projekti raames said vajalikud prügikoristusalgud tehtud ja prügi koristatud, aga huvi nahkhiiretalgute vastu oli endiselt kõrge ja ka eelarvelisi vahendeid ei olnud me veel kogu ulatuses ära kasutanud, otsustasime aastal 2020, mil nahkhiired olid Eestis Aasta loomad, korraldada veel ühed talgud ja seekord põhieesmärgiga inimeste teadlikkuse tõstmiseks, aga ka eesmärgiga parandada nahkhiirte varjevõimalusi nende rändeteedel.

Talgute eesmärgiks sai seekord ehitada nahkhiire ekspertide juhendamisel nahkhiirtele varjekaste ja paigaldada need üles erinevatesse kohtadesse Eestis, kus nahkhiirte olemasolu on teada. Selleks oli ka talguliste valikul eelduseks, et nad juba teavad selliseid kohti, kuhu need varjekastid üles saavad ja võtavad ka kohustuse neid hiljem jälgida ja hooldada.

Kokku osales talgutel 16 talgulist ja et talgute aeg oli suvine, sai talgute asukohaks valitud selline koht, kus suvine nahkhiirte lendlemine on teada ja kus neid esineb ka läbirändel, et saaks vähemalt ühe varjekasti ka sinna paigaldada ja tutvustada osalejatele varjekasti funktsiooni. Talgulised ehtasid kokku ca 20 varjekasti, mis rändasid koos talgulistega erinevatesse paikadesse üle Eesti.

Foto 30. Nahkhiirte varjekastide ehitamine Soomaal, Karuskosel. Foto: Lauri Klein.

Foto 31. Nahkhiirte varjekastide ehitamine Soomaal, Karuskosel. Foto: Lauri Klein.

Foto 32. Nahkhiirte varjekastide ehitamine Soomaal, Karuskosel. Foto: Lauri Klein.